

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій Жильцов

“ 06 ” “ 09 ” 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Основи геронтології та фізична терапія в геріатрії

Для студентів

Спеціальності: 227 - Фізична терапія, ерготерапія

Освітнього рівня: Другий (магістерський)

Освітньої програми: 227.00.04 Фізична терапія

Київ - 2022

Розробники:

Савченко В.М., доктор медичних наук, професор, зав. кафедри, кафедра фізичної терапії та ерготерапії.

Викладачі:

Савченко В.М., доктор медичних наук, професор, зав. кафедри, кафедра фізичної терапії та ерготерапії.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

Протокол від 01.09.2022 р. № 9.

Завідувач кафедри _____ (Валентин Савченко)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) 227.00.04 Фізична терапія

____.____.2022 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) _____ (Михайло Хорошуха)
(підпис)

Робочу програму перевірено

____.____.2022 р.

Заступник директора/декана _____ (Оксана Комоцька)
(підпис)

Пролонговано :

На 20 __/20 __ н.р _____ (______). «__» __ 20 __ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20 __/20 __ н.р _____ (______). «__» __ 20 __ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20 __/20 __ н.р _____ (______). «__» __ 20 __ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20 __/20 __ н.р _____ (______). «__» __ 20 __ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20 __/20 __ н.р _____ (______). «__» __ 20 __ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	5/150	
Курс	5	
Семестр	1	
Кількість модулів	5	
Обсяг кредитів	5	
Обсяг годин, в тому числі:	150	
Аудиторні	50	
Модульний контроль	10	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	60	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – дати необхідні знання про особливості морфологічних змін і функціонування людського організму при старінні, розвитку патологічних процесів різних органів і систем, особливості перебігу захворювань і сформуванню навички оцінки стану здоров'я та здійснення фізичної терапії у осіб літнього віку.

Завдання дисципліни:

1. (ЗК-1) Сформувати здатність виявляти, формулювати і вирішувати професійні проблеми, генерувати нові ідеї для вирішення клінічних, наукових та освітніх завдань, застосовувати у практичній діяльності базові знання, клінічне та рефлексивне мислення.

2. (ЗК-4) Сформувати здатність ефективно працювати автономно та у складі команди, проявляти наполегливість та відповідальність щодо поставлених завдань і обов'язків.

3. (ЗК-5) Сформувати здатність адаптуватися та знаходити оптимальне рішення у нових ситуаціях, співпрацюючи з пацієнтом/клієнтом і членами мультидисциплінарної команди.

4. (СК-1) Сформувати здатність розуміти складні патологічні процеси та порушення, які піддаються корекції заходами фізичної терапії.

5. (СК-2) Сформувати здатність розуміти клінічний діагноз пацієнта/клієнта, перебіг захворювання, принципи та характер лікування.

6. (СК-3) Сформувати здатність проводити оперативний та поточний контроль стану пацієнта/клієнта, обстежувати та визначати функціональний стан,

рівень фізичного розвитку, рухові та інші порушення осіб різного віку, нозологічних та професійних груп відповідними засобами та методами.

7. (СК-4) Здатність проводити фізичну терапію осіб різного віку, нозологічних та професійних груп при складних прогресуючих та мультисистемних порушеннях.

8. (СК-5) Здатність визначати оптимальний рівень та пристосовувати терапевтичні навантаження до фізичного стану пацієнта/клієнта, контролювати тривалість та інтенсивність реабілітаційних заходів для забезпечення їх відповідності функціональним потребам і результатам обстеження.

9. (СК-6) Здатність прогнозувати результати фізичної терапії, формулювати цілі, складати, обговорювати та пояснювати програму фізичної терапії, або компоненти індивідуальної програми реабілітації, які стосуються фізичної терапії.

10. (СК-7) Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби та навчити пацієнта самообслуговуванню, здоровому способу життя і профілактиці захворювань, травм та неповносправності.

11. Розкрити основні питання біології старіння людини, механізми фізіологічного та патологічного (передчасного) старіння. Описати теорії старіння людини. Висвітлити засоби подовження тривалості життя та профілактики передчасного старіння.

12. Висвітлити загальні питання вікових структурних та функціональних змін органів і систем людини, описати структурні та функціональні зміни, особливості розвитку патологічних процесів в різних органах і системах при старінні людини.

13. Розкрити загальні особливості фізичної терапії у людей літнього віку. Окреслити роль фізичної (рухової) активності у людей літнього віку як основи фізичної терапії.

3. Результати навчання за дисципліною

1. (ПР-2) Демонструвати здатність проводити фізичну терапію пацієнтів/клієнтів різного віку зі складними патологічними процесами та порушеннями.

2. (ПР-4) Демонструвати вміння виконувати обстеження пацієнтів/клієнтів різних нозологічних груп, використовуючи відповідний інструментарій.

3. (ПР-5) Демонструвати вміння формулювати цілі, складати, обговорювати та пояснювати програму фізичної терапії, або компоненти індивідуальної програми реабілітації, які стосуються фізичної терапії.

4. (ПР-6) Демонструвати вміння реалізовувати індивідуальні програми фізичної терапії відповідно до фізичного стану пацієнта/клієнта, результатів обстеження, наявних ресурсів і оточення.

5. (ПР-7) Демонструвати вміння здійснювати етапний, поточний та оперативний контроль стану пацієнта/клієнта, аналізувати результати виконання програм фізичної терапії.

6. (ПР-8) Демонструвати уміння коректувати хід виконання програми фізичної терапії на основі аналізу запланованих та досягнутих результатів.

7. (ПР-9) Демонструвати уміння вербального і невербального спілкування з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

8. (ПР-10) Демонструвати уміння проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

9. (ПР-11) Демонструвати уміння прогнозувати результати фізичної терапії пацієнтів/клієнтів різних нозологічних груп та при складній прогресуючій та мультисистемній патології.

10. (ПР-12) Постійно дотримуватись безпеки для практикуючого фахівця та пацієнта/клієнта.

11. (ПР-13) Демонструвати уміння проводити самостійну практичну діяльність за фахом.

12. Знати структурні та функціональні зміни органів і систем людини, особливості розвитку патологічних процесів в різних органах і системах (нервової системи, кровообігу, дихання, травлення, виділення, ендокринної системи тощо) при старінні та враховувати їх при складанні програм фізичної терапії особам літнього віку.

13. Вміти будувати та проводити індивідуальні програми фізичної терапії при хворобах різних органів і систем з урахуванням мультиморбідності, поліпрагмазії, особливостей клінічних проявів хвороб, особливостей реакцій організму на фізичні впливи у осіб літнього віку.

14. Знати та використовувати засоби подовження тривалості життя та профілактики передчасного старіння.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт				
		Аудиторна:				
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні
Змістовий модуль 1. Основи геронтології та геріатрії						
Тема 1. Основні поняття геронтології. Соціально-гігієнічні та демографічні питання постаріння населення	2	2				
Тема 2. Біологія старіння людини. Механізми фізіологічного та патологічного (передчасного) старіння	4	2				2

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	Самостійна
Тема 3. Теорії старіння людини	4			2			2
Тема 4. Біологічний вік людини. Методи обчислення біологічного віку людини	4			2			2
Тема 5. Шляхи подовження тривалості життя. Профілактика передчасного старіння	4			2			2
Тема 6. Основи загальної геріатрії. Геріатрична допомога населенню в Україні	2	2					
Тема 7. Загальні питання вікових структурних і функціональних змін органів і систем. Особливості патології у людей літнього віку.	5	2					3
Модульний контроль	2						
Разом	27	8		6			11
Змістовий модуль 2. Вікові зміни та особливості патології органів і систем у людей літнього віку. Частина 1							
Тема 8. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб нервової системи та психічних змін у осіб літнього віку.	5			2			3
Тема 9. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб ендокринної системи, обміну речовин та шкіри у осіб літнього віку	5			2			3
Тема 10. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб опорно-рухового апарату у осіб літнього віку	5			2			3
Тема 11. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб органів кровообігу у осіб літнього віку	5			2			3
Модульний контроль	2						
Разом	22			8			12
Змістовий модуль 3. Вікові зміни та особливості патології органів і систем у людей літнього віку. Частина 2							
Тема 12. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб органів дихання у осіб літнього віку	5			2			3
Тема 13. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб органів травлення при	5			2			3

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт				
		Аудиторна:				
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні
старінні.						
Тема 14. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб нирок та сечовидільної системи, органів кровотворення у осіб літнього віку.	4			2		2
Тема 15. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб імунної системи, органів відчуття (зору і слуху) у осіб літнього віку.	4			2		2
Модульний контроль	2					
Разом	20			8		10
Змістовий модуль 4. Фізична терапія в геріатрії: загальні питання						
Тема 16. Оцінка стану здоров'я осіб літнього віку. Діагностичне та реабілітаційне обстеження геріатричних хворих.	4	2				2
Тема 17. Фізична (рухова) активність у осіб літнього віку як основа фізичної терапії.	4			2		2
Тема 18. Роль та загальні особливості фізичної терапії у осіб літнього віку.	4			2		2
Модульний контроль	2					
Разом	14	2		4		6
Змістовий модуль 5. Фізична терапія у осіб літнього віку при ураженнях різних органів і систем						
Тема 19. Особливості фізичної терапії при захворюваннях органів кровообігу у осіб літнього віку.	5			2		3
Тема 20. Особливості фізичної терапії при захворюваннях органів дихання у осіб літнього віку.	5			2		3
Тема 21. Особливості фізичної терапії при захворюваннях опорно-рухового апарату у осіб літнього віку.	5			2		3
Тема 22. Особливості фізичної терапії при захворюваннях органів травлення у осіб літнього віку.	5			2		3
Тема 23. Особливості фізичної терапії при захворюваннях периферійної та центральної нервової системи, хвороби Паркінсона та Альцгеймера у осіб літнього віку	5			2		3
Тема 24. Особливості фізичної терапії при захворюваннях ендокринної системи та обміну речовин у осіб літнього віку.	5			2		3

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	Самостійна
Тема 25. Особливості фізичної терапії при захворюваннях сечовидільної системи та статевих органів у осіб літнього віку.	5			2			3
Модульний контроль	2						
Разом	37			14			21
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Усього	150	10		40			60

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Основи геронтології та геріатрії

Лекція 1. Основні поняття геронтології. Соціально-гігієнічні та демографічні питання постаріння населення.

Основні питання / ключові слова: основні поняття геронтології, соціально-гігієнічні та демографічні питання постаріння населення, напрями та завдання сучасної геронтології, Мадридський міжнародний план дії щодо старіння, соціальне значення геронтології, роль фізичної терапії в геронтології.

Лекція 2. Біологія старіння людини. Механізми фізіологічного та патологічного (передчасного) старіння.

Основні питання / ключові слова: загальні біологічні поняття про старіння, загальні закономірності старіння, види старіння, загальні механізми старіння.

Практичне заняття 1. Теорії старіння людини.

Основні питання / ключові слова: головні напрями пояснення старіння, теорії стохастичного старіння, теорії програмованого старіння, класифікація найважливіших теорій старіння за рівнем інтеграції, описання найбільш значимих теорій старіння.

Рекомендована література:

1. Кайдишев І.П., Борзих О.А. Основи геронтології : навчальний посібник для студентів стоматологічних факультетів. Частина перша. - Полтава : Копір-Сервіс, 2011. - 162 с. – 167 с.

2. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.
3. Коркушко О.В. Передчасне старіння: Фактори ризику. Діагностика. Засоби попередження. Метаболічна терапія / О.В. Коркушко, В.Б. Шатило, Ю.Т. Ярошенко. – К., 2003. – 52 с.
4. Амосов Н.М. Експеримент з подолання старості / Н.М. Амосов. – М. : АСТ; Донецьк : Сталкер, 2003. – 130 с.
5. Гериатрия: Учеб. пособие / Д.Ф. Чеботарев, В.В. Фролькис, О.В. Коркушко и др.; под ред. Д.Ф. Чеботарева. – М.: Медицина, 1990. – 280 с.

Практичне заняття 2. Біологічний вік людини. Методи обчислення біологічного віку людини.

Основні питання / ключові слова: Календарний і біологічний вік людини, видова тривалість життя, закон Гомперца-Мейкема та його суть, класифікація методів визначення біологічного віку, визначення біологічного віку за В.П.Войтенком, визначення біологічного віку по фізичній працездатності за Л.Белозеровою.

Рекомендована література

1. Кайдишев І.П., Борзих О.А. Основи геронтології : навчальний посібник для студентів стоматологічних факультетів. Частина перша. - Полтава : Копір-Сервіс, 2011. - 162 с. – 167 с.
2. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.
3. Руководство по геронтологии и гериатрии : в 4 т. / под ред. акад. РАМН, проф. В.Н. Ярыгина, проф. А.С. Мелентьева. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010. – Том 1. Основы геронтологии. Общая гериатрия. – 720 с.
4. Бульер Ф. Определение биологического возраста. Женева: ВОЗ, 1971. – 71 с.
5. Войтенко В.П., Токаръ А.В., Полюхов А.М. Методика определения биологического возраста человека // Геронтология и гериатрия. 1984. Ежегодник. Биологический возраст. Наследственность и старение. - Киев, 1984. - С. 133-137.
6. Белозерова Л.М. Метод определения биологического возраста по работоспособности // Клиническая геронтология. - 1998. - N 2. - С. 34-38.
7. Коркушко О.В. Передчасне старіння: Фактори ризику. Діагностика. Засоби попередження. Метаболічна терапія / О.В. Коркушко, В.Б. Шатило, Ю.Т. Ярошенко. – К., 2003. – 52 с.
8. Гериатрия: Учеб. пособие / Д.Ф. Чеботарев, В.В. Фролькис, О.В. Коркушко и др.; под ред. Д.Ф. Чеботарева. – М.: Медицина, 1990. – 280 с.

Практичне заняття 3. Шляхи подовження тривалості життя. Профілактика передчасного старіння.

Основні питання / ключові слова: Антиейджінг як наука антистаріння, етапи формування науки антистаріння, головні сучасні напрямки відновлення людського організму, фактори, які визначають здоров'я людей літнього віку та активне довголіття.

Рекомендована література:

1. Кайдишев І.П., Борзих О.А. Основи геронтології : навчальний посібник для студентів стоматологічних факультетів. Частина перша. - Полтава : Копір-Сервіс, 2011. - 162 с. – 167 с.

2. Гериатрия: Учеб. пособие / Д.Ф. Чеботарев, В.В. Фролькис, О.В. Коркушко и др.; под ред. Д.Ф. Чеботарева. – М.: Медицина, 1990. – 280 с.

3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.

4. Коркушко О.В. Передчасне старіння: Фактори ризику. Діагностика. Засоби попередження. Метаболічна терапія / О.В. Коркушко, В.Б. Шатило, Ю.Т. Ярошенко. – К., 2003. – 52 с.

5. Амосов Н.М. Експеримент з подолання старості / Н.М. Амосов. – М. : АСТ; Донецьк : Сталкер, 2003. – 130 с.

Лекція 3. Основи загальної геріатрії. Геріатрична допомога населенню в Україні.

Основні питання / ключові слова: Визначення геріатрії, соціально-демографічні особливості старіння населення в Україні, геріатрична допомога населенню в Україні, шляхи розвитку геріатричної допомоги в Україні.

Лекція 4. Загальні питання вікових структурних і функціональних змін органів і систем, Особливості патології у людей літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Визначення старіння, роль нейрогуморальної регуляції у старінні, морфологічні зміни і їх роль у старінні, типові регуляторні механізми, структурних і захисних реакцій організму людини, шляхи руйнації структури тканини органів, склерозування як морфологічний субстрат старіння. Загальні особливості патології у людей літнього віку, множинність патології (поліморбідність), особливості клінічних прояв та поліпрагмазія у людей літнього віку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Вікові зміни та особливості патології органів і систем у людей літнього віку. Частина 1.

Практичне заняття 4. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб нервової системи та психічних змін у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Структурні та функціональні зміни нервової системи та психіки при старінні; особливості патології нервової системи, особливості психічних змін у осіб літнього віку; суть хвороб Паркінсона і Альцгеймера; особливості перебігу хвороб периферійної та центральної нервової системи, хвороби Паркінсона та Альцгеймера у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Кайдишев І.П., Борзих О.А. Основи геронтології. Частина друга. - Полтава : [б. и.], 2011. - 164 с.
2. Гериатрия: Учеб. пособие / Д.Ф. Чеботарев, В.В. Фролькис, О.В. Коркушко и др.; под ред. Д.Ф. Чеботарева. – М.: Медицина, 1990. – 280 с.
3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.

Практичне заняття 5. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб ендокринної системи, обміну речовин та шкіри у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Анатомо-морфологічні та функціональні зміни ендокринної системи та шкіри при старінні, зміни обміну речовин при старінні; особливості патології ендокринної системи, обміну речовин та шкіри у осіб літнього віку; особливості перебігу хвороб ендокринної системи (цукрового діабету), обміну речовин (ожиріння, подагри) у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Кайдишев І.П., Борзих О.А. Основи геронтології. Частина друга. - Полтава : [б. и.], 2011. - 164 с.
2. Гериатрия: Учеб. пособие / Д.Ф. Чеботарев, В.В. Фролькис, О.В. Коркушко и др.; под ред. Д.Ф. Чеботарева. – М.: Медицина, 1990. – 280 с.
3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.

Практичне заняття 6. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб опорно-рухового апарату у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Анатомо-морфологічні та функціональні зміни опорно-рухового апарату при старінні; особливості патології опорно-рухового апарату у осіб літнього віку; особливості перебігу хвороб опорно-

рухового апарату (артриту, остеоартрозу, остеохондрозу, остепорозу) у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Кайдишев І.П., Борзих О.А. Основи геронтології. Частина друга. - Полтава : [б. и.], 2011. - 164 с.
2. Гериатрия: Учеб. пособие / Д.Ф. Чеботарев, В.В. Фролькис, О.В. Коркушко и др.; под ред. Д.Ф. Чеботарева. – М.: Медицина, 1990. – 280 с.
3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.

Практичне заняття 7. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб органів кровообігу у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Анатомо-морфологічні та функціональні зміни судин і серця при старінні; особливості патології органів кровообігу у осіб літнього віку; особливості перебігу хвороб органів кровообігу (ішемічної хвороби серця – стенокардії, інфаркті міокарду, гіпертонічної хвороби, хронічної серцевої недостатності) у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Кайдишев І.П., Борзих О.А. Основи геронтології : навчальний посібник для студентів стоматологічних факультетів. Частина перша. - Полтава : Копір-Сервіс, 2011. - 162 с.
2. Гериатрия: Учеб. пособие / Д.Ф. Чеботарев, В.В. Фролькис, О.В. Коркушко и др.; под ред. Д.Ф. Чеботарева. – М.: Медицина, 1990. – 280 с.
3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Вікові зміни та особливості патології органів і систем у людей літнього віку. Частина 2

Практичне заняття 8. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб органів дихання у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Анатомо-морфологічні та функціональні зміни органів дихання при старінні, особливості регуляції дихання;, особливості патології органів дихання у осіб літнього віку; особливості перебігу хвороб органів дихання (гострого бронхіту, хронічного необструктивного бронхіту, хронічного обструктивного захворювання легень, бронхіальної астми, пневмонії) у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Кайдишев І.П., Борзих О.А. Основи геронтології : навчальний посібник для студентів стоматологічних факультетів. Частина перша. - Полтава : Копір-Сервіс, 2011. - 162 с.

2. Гериатрия: Учеб. пособие / Д.Ф. Чеботарев, В.В. Фролькис, О.В. Коркушко и др.; под ред. Д.Ф. Чеботарева. – М.: Медицина, 1990. – 280 с.

3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.

4. Коркушко О.В. Неспецифические заболевания легких в гериатрической практике / О.В. Коркушко. – К.: Здоров'я, 1984. – 224 с.

5. Христюк Т.М. Хронічний бронхіт варіанти та гериатричні особливості перебігу, диференційована фармакотерапія. – Чернівці, 2001. – 226 с.

Практичне заняття 9. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб органів травлення у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Анатомо-морфологічні та функціональні зміни органів травлення при старінні; особливості патології органів травлення у осіб літнього віку; особливості перебігу хвороб органів травлення (гастриту, виразкової хвороби, холециститу, жовче-кам'яної хвороби, паанкреатиту) у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Кайдишев І.П., Борзих О.А. Основи геронтології : навчальний посібник для студентів стоматологічних факультетів. Частина перша. - Полтава : Копір-Сервіс, 2011. - 162 с.

2. Гериатрия: Учеб. пособие / Д.Ф. Чеботарев, В.В. Фролькис, О.В. Коркушко и др.; под ред. Д.Ф. Чеботарева. – М.: Медицина, 1990. – 280 с.

3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.

Практичне заняття 10. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб нирок та сечовидільної системи, органів кровотворення.

Основні питання / ключові слова: Анатомо-морфологічні та функціональні зміни нирок та сечовидільної системи, органів кровотворення при старінні; особливості патології та перебігу хвороб нирок та сечовидільної системи (пієлонефриту, сече-кам'яної хвороби, простатиту та доброякісної гіперплазії передміхурової залози у чоловіків) та органів кровотворення у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Кайдишев І.П., Борзих О.А. Основи геронтології. Частина друга. - Полтава : [б. и.], 2011. - 164 с.

2. Гериатрия: Учеб. пособие / Д.Ф. Чеботарев, В.В. Фролькис, О.В. Коркушко и др.; под ред. Д.Ф. Чеботарева. – М.: Медицина, 1990. – 280 с.
3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.
4. Коркушко О.В. Система свертывания крови при старении / О.В. Коркушко, А.Н. Коваленко. – К.: Здоров'я, 1988. – 216 с.

Практичне заняття 11. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб імунної системи, органів відчуття (зору і слуху) у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Анатомо-морфологічні та функціональні зміни імунної системи, органів відчуття при старінні; особливості патології та перебігу хвороб імунної системи, органів відчуття (зору і слуху) у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Кайдишев І.П., Борзих О.А. Основи геронтології. Частина друга. - Полтава : [б. и.], 2011. - 164 с.
2. Гериатрия: Учеб. пособие / Д.Ф. Чеботарев, В.В. Фролькис, О.В. Коркушко и др.; под ред. Д.Ф. Чеботарева. – М.: Медицина, 1990. – 280 с.
3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.
4. Коркушко О.В. Система свертывания крови при старении / О.В. Коркушко, А.Н. Коваленко. – К.: Здоров'я, 1988. – 216 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Фізична терапія в геріатрії: загальні питання

Лекція 5. Оцінка стану здоров'я осіб літнього віку. Діагностичне та реабілітаційне обстеження геріатричних хворих.

Основні питання / ключові слова: Методи оцінки стану здоров'я при застосування фізичної терапії, загальні особливості виконання діагностичного обстеження осіб літнього віку, антропометричні, лабораторні, інструментальні методи дослідження осіб літнього віку.

Практичне заняття 12. Фізична (рухова) активність у осіб літнього віку як основа фізичної терапії.

Основні питання / ключові слова: Рухова активність як основа фізичної терапії. Особливості рухової активності осіб літнього віку. Діагностика стану рухової активності у осіб літнього віку. Особливості застосування методів рухової активності осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Global recommendations on physical activity for health. Глобальные рекомендации по физической активности для здоровья. Женева: Всемирная организация здравоохранения, 2010.
2. Fletcher GF, Ades PA, Kligfield P et al. Exercise standards for testing and training: A scientific statement from the American Heart Association. *Circulation*. 2013;128(8):873-934.
3. Brian D. Johnston. <https://www.msmanuals.com/ru>.

Практичне заняття 13. Роль та загальні особливості фізичної терапії у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Фізична терапія як галузь охорони здоров'я, роль фізичної терапії відновленні та збереженні здоров'я осіб літнього віку, особливості застосування методів фізичної терапії у людей літнього віку.

Рекомендована література

1. Мухін В.М. Фізична реабілітація. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – К.: Олімп. л-ра, 2009. – 488 с.
2. Фізична реабілітація, спортивна медицина : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с.
3. Михалюк Е.Л., Малахова С.Н., Черепок А.А. Общие основы физической реабилитации. Лечебная физическая культура в системе физической реабилитации. Учебно-методическое пособие. - Запорожье: ЗГМУ, 2013. - 126 с.

4. Гериатрия: Учеб. пособие / Д.Ф. Чеботарев, В.В. Фролькис, О.В. Коркушко и др.; под ред. Д.Ф. Чеботарева. – М.: Медицина, 1990. – 280 с.

5. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.

6. Основи реабілітації, фізіотерапії, лікувальної фізичної культури і масажу / За ред. В.В. Клапчука, О.С. Полянської. – Чернівці: Прут, 2006. – 208 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. Фізична терапія у осіб літнього віку при ураженнях різних органів і систем

Практичне заняття 14. Особливості фізичної терапії при захворюваннях органів кровообігу у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Особливості застосування методів фізичної терапії при ішемічній хворобі серця (стенокардії, інфаркті міокарду), артеріальній гіпертензії, хронічній серцевій недостатності у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Мухін В.М. Фізична реабілітація. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – К.: Олімп. л-ра, 2009. – 488 с.

2. Лікувальна фізична культура : Підручник / В.С. Сокольський, Н.О. Романова, О.Г. Юшковська. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с.

3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.

Практичне заняття 15. Особливості фізичної терапії при захворюваннях органів дихання у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Особливості застосування методів фізичної терапії при пневмонії, бронхіті, бронхіальній астмі, бронхоектатичній хворобі, емфіземі легень у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Мухін В.М. Фізична реабілітація. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – К.: Олімп. л-ра, 2009. – 488 с.

2. Лікувальна фізична культура : Підручник / В.С. Сокольський, Н.О. Романова, О.Г. Юшковська. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с.

Практичне заняття 16. Особливості фізичної терапії при захворюваннях опорно-рухового апарату у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Особливості застосування методів фізичної терапії при артриті, артрозі, остеохондрозі у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Мухін В.М. Фізична реабілітація. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – К.: Олімп. л-ра, 2009. – 488 с.

2. Лікувальна фізична культура : Підручник / В.С. Сокольський, Н.О. Романова, О.Г. Юшковська. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с.

3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.

Практичне заняття 17. Особливості фізичної терапії при захворюваннях органів травлення у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Особливості застосування методів фізичної терапії при гастритах, виразковій хворобі, панкреатиті, холециститі, запорі у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Мухін В.М. Фізична реабілітація. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – К.: Олімп. л-ра, 2009. – 488 с.

2. Лікувальна фізична культура : Підручник / В.С. Сокольський, Н.О. Романова, О.Г. Юшковська. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с.

3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.

Практичне заняття 18. Особливості фізичної терапії при захворюваннях периферійної та центральної нервової системи, хвороби Паркінсона та Альцгеймера у осіб літнього віку

Основні питання / ключові слова: Особливості застосування методів фізичної терапії при паралічах і парезах, хворобі Паркінсона та Альцгеймера у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Мухін В.М. Фізична реабілітація. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – К.: Олімп. л-ра, 2009. – 488 с.

2. Лікувальна фізична культура : Підручник / В.С. Сокольський, Н.О. Романова, О.Г. Юшковська. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с.

3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.

Практичне заняття 19. Особливості фізичної терапії при захворюваннях ендокринної системи та обміну речовин у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Особливості застосування методів фізичної терапії при цукровому діабеті, ожирінні у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Мухін В.М. Фізична реабілітація. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – К.: Олімп. л-ра, 2009. – 488 с.

2. Лікувальна фізична культура : Підручник / В.С. Сокольський, Н.О. Романова, О.Г. Юшковська. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с.

Практичне заняття 20. Особливості фізичної терапії при захворюваннях сечовидільної системи та статевих органів у осіб літнього віку.

Основні питання / ключові слова: Особливості застосування методів фізичної терапії при пієлонефриті, сече-кам'яній хворобі, простатиті, доброякісній гіперплазії передміхурової залози, нетриманні сечі у осіб літнього віку.

Рекомендована література

1. Мухін В.М. Фізична реабілітація. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – К.: Олімп. л-ра, 2009. – 488 с.
2. Лікувальна фізична культура : Підручник / В.С. Сокольський, Н.О. Романова, О.Г. Юшковська. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с.
3. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	-	-	-	-	1	1	-	-
Відвідування семінарських											
Відвідування практичних занять	1	3	3	4	4	4	4	1	1	7	7
Робота на семінарському занятті											
Робота на практичному занятті	10	3	30	4	40	4	40	2	20	7	70
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)											
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ											
Разом			67		74		74		52		107
Максимальна кількість балів : 374											
Розрахунок коефіцієнта : $374 / 100 = 3,74$											

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1. Основи геронтології та геріатрії (11 годин)		
Біологія старіння людини. Механізми фізіологічного та патологічного (передчасного) старіння. Теорії старіння людини. Біологічний вік людини. Методи обчислення біологічного віку людини. Шляхи подовження тривалості життя. Профілактика передчасного старіння. Основи загальної геріатрії. Геріатрична допомога населенню в Україні. Загальні питання вікових структурних і функціональних змін органів і систем, Особливості патології у людей літнього віку.	Поточний	5

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 2. Вікові зміни та особливості патології органів і систем у людей літнього віку. Частина 1 (12 година)		
Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб нервової системи та психічних змін у осіб літнього віку. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб ендокринної системи, обміну речовин та шкіри у осіб літнього віку. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб опорно-рухового апарату у осіб літнього віку. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб органів кровообігу у осіб літнього віку.	Поточний	5
Змістовий модуль 3. Вікові зміни та особливості патології органів і систем у людей літнього віку. Частина 2 (10 година)		
Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб органів дихання у осіб літнього віку. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб органів травлення при старінні. Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб нирок та сечовидільної системи, органів кровотворення, імунної системи, органів відчуття (зору і слуху) у осіб літнього віку.	Поточний	5
Змістовий модуль 4. Фізична терапія в геріатрії: загальні питання (6 годин)		
Роль та загальні особливості фізичної терапії у осіб літнього віку. Оцінка стану здоров'я осіб літнього віку. Діагностичне та реабілітаційне обстеження геріатричних хворих. Фізична (рухова) активність у осіб літнього віку як основа фізичної терапії.	Поточний	5
Змістовий модуль 5. Фізична терапія у осіб літнього віку при ураженнях різних органів і систем (21 година)		

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Особливості фізичної терапії при захворюваннях органів кровообігу у осіб літнього віку. Особливості фізичної терапії при захворюваннях органів дихання у осіб літнього віку. Особливості фізичної терапії при захворюваннях опорно-рухового апарату у осіб літнього віку. Особливості фізичної терапії при захворюваннях органів травлення у осіб літнього віку. Особливості фізичної терапії при захворюваннях периферійної та центральної нервової системи, хвороби Паркінсона та Альцгеймера у осіб літнього віку. Особливості фізичної терапії при захворюваннях ендокринної системи та обміну речовин у осіб літнього віку. Особливості фізичної терапії при захворюваннях сечовидільної системи та статевих органів у осіб літнього віку.	Поточний	5
Всього: 60 годин		25

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — модульне тестування.

Критерії оцінювання модульного письмове тестування:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	24 - 25
Дуже добре <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	21 - 23
Добре <i>В загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок</i>	18 – 20
Задовільно <i>Непогано, але зі значною кількістю недоліків</i>	13 – 17
Достатньо <i>Виконання задовольняє мінімальним критеріям</i>	10 -13
Незадовільно	6 – 9

<i>З можливістю повторного складання</i>	
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом</i>	1-5

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — екзамен.

Умови допуску — 35 і більше балів.

Критерії оцінювання екзамену:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	36 – 40
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	31 – 35
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	21 – 30
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	16-20
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	11-15
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	6-10
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-5

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Дайте визначення геронтології. Які основні розділи має геронтологія?
2. Охарактеризуйте сучасні аспекти зміни демографічної ситуації в світі та в Україні щодо постаріння населення.
3. Назвіть основні напрямки та завдання розвитку сучасної геронтології? Що таке Мадридський міжнародний план дії щодо старіння?
4. Охарактеризуйте поняття «старість» та «старіння». Які є види старіння? Охарактеризуйте загальні механізми старіння. Що таке «передчасне старіння»?
5. Назвіть основні теорії старіння. Опишіть суть найбільш відомих теорій старіння.
6. Що таке біологічний вік людини? Яка суть закону Гомперца-Мейкема?
7. Дайте коротку характеристику методам визначення біологічного віку?

8. Які показники включають методи визначення біологічного віку за В.П.Войтенком та Л.Белозеровою.
9. Що таке антиейджінг? Назвіть етапи формування науки антистаріння?
10. Які головні сучасні напрямки відновлення людського організму та профілактики старіння?
11. Дайте визначення геріатрії? Опишіть головні соціально-демографічні особливості старіння населення в Україні. Охарактеризуйте геріатричну допомогу населенню в Україні.
12. Дайте визначення старіння. Які типові регуляторні механізми, структурні і захисні реакції властиві організму людини і як вони змінюються при старінні?
13. Які головні шляхи руйнації структури тканини органів і який кінцевий результат цих руйнацій?
14. Які загальні особливості перебігу захворювань у людей літнього віку?
15. Які особливості клінічних прояв хвороб у людей літнього віку?
16. Охарактеризуйте множинність патології (поліморбідність) та поліпрагмазію у людей літнього віку?
17. Які структурні та функціональні зміни головного мозку та психіки спостерігаються у осіб літнього віку?
18. Які структурні та функціональні зміни ендокринної системи спостерігаються у осіб літнього віку?
19. Які зміни обміну речовин спостерігаються у осіб літнього віку?
20. Які структурні та функціональні зміни опорно-рухового апарату спостерігаються у осіб літнього віку?
21. Які структурні та функціональні зміни органів кровообігу спостерігаються у осіб літнього віку?
22. Які структурні та функціональні зміни органів дихання спостерігаються у осіб літнього віку?
23. Які структурні та функціональні зміни органів травлення спостерігаються у осіб літнього віку?
24. Які структурні та функціональні зміни нирок та сечовидільної системи спостерігаються у осіб літнього віку?
25. Які структурні та функціональні зміни органів кровотворення спостерігаються у осіб літнього віку?
26. Які структурні та функціональні зміни імунної системи спостерігаються у осіб літнього віку?
27. Охарактеризуйте особливості патології нервової системи і психічних змін у осіб похилого віку. Коротко опишіть патологічну суть хвороб Паркінсона та Альцгеймера.
28. Охарактеризуйте особливості патології ендокринної системи, обміну речовин та шкіри у осіб літнього віку.
29. Охарактеризуйте особливості патології опорно-рухового апарату у осіб літнього віку.
30. Охарактеризуйте особливості патології органів кровообігу у осіб літнього віку.

31. Охарактеризуйте особливості патології органів дихання у осіб літнього віку.
32. Охарактеризуйте особливості патології органів травлення у осіб літнього віку.
33. Охарактеризуйте особливості патології нирок та сечовидільної системи у осіб літнього віку, передміхурової залози у чоловіків літнього віку.
34. Охарактеризуйте особливості патології органів кровотворення та імунної системи у осіб літнього віку.
35. Охарактеризуйте особливості патології органів відчуття (зору, слуху).
36. Опишіть роль фізичної терапії відновленні та збереженні здоров'я осіб літнього віку.
37. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії у людей літнього віку.
38. Наведіть методи оцінки стану здоров'я застосовуються при фізичної терапії у осіб літнього віку.
39. Опишіть загальні особливості діагностичного обстеження осіб літнього віку.
40. Опишіть роль рухової активності як основи фізичної терапії у осіб літнього віку.
41. Наведіть особливості рухової активності осіб літнього віку. Глобальні рекомендації ВООЗ по фізичній активності для збереження здоров'я у осіб літнього віку.
42. Розкрийте діагностику стану рухової активності у осіб літнього віку.
43. Опишіть застосування методів рухової активності осіб літнього віку.
44. Наведіть особливості перебігу захворювань органів кровообігу у осіб літнього віку.
45. Як проводиться оцінка стану органів кровообігу у осіб літнього віку.
46. Наведіть загальні особливості застосування методів фізичної терапії при захворюваннях органів кровообігу у осіб літнього віку.
47. Наведіть особливості перебігу стенокардії у осіб літнього віку. Оцінка стану здоров'я при стенокардії у осіб літнього віку.
48. Наведіть особливості перебігу інфаркту міокарда у осіб літнього віку. Оцінка стану здоров'я при інфаркті міокарду у осіб літнього віку.
49. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при стенокардії у осіб літнього віку.
50. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при інфаркті міокарду у осіб літнього віку.
51. Наведіть особливості перебігу артеріальної гіпертензії у осіб літнього віку. Оцінка стану здоров'я при артеріальної гіпертензії у осіб літнього віку.
52. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при артеріальній гіпертензії у осіб літнього віку.
53. Наведіть особливості перебігу серцевої недостатності у осіб літнього віку. Оцінка стану здоров'я при серцевій недостатності у осіб літнього віку.
54. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при серцевій недостатності у осіб літнього віку.

55. Наведіть особливості перебігу захворювань органів дихання (острий і хронічний бронхіт, хронічне обструктивне захворювання легень, бронхіальна астма, пневмонія) у осіб літнього віку.
56. Як провести оцінку стану органів дихання у осіб літнього віку.
57. Наведіть загальні особливості застосування методів фізичної терапії при захворюваннях органів дихання у осіб літнього віку.
58. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при необструктивних захворюваннях легень (гострий бронхіт, хронічний необструктивний бронхіт) у осіб літнього віку.
59. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при хронічному обструктивному захворюванні легень у осіб літнього віку.
60. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при бронхіальній астмі у осіб літнього віку.
61. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при пневмонії у осіб літнього віку.
62. Наведіть особливості перебігу легеневої недостатності у осіб літнього віку.
63. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при легеневій недостатності у осіб літнього віку.
64. Наведіть особливості перебігу захворювань опорно-рухового апарату (остеоартроз, остеопороз, остеохондроз) у осіб літнього віку.
65. Як провести оцінку стану опорно-рухового апарату у осіб літнього віку.
66. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при захворюваннях опорно-рухового апарату у осіб літнього віку.
67. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при остеоартрозі у осіб літнього віку.
68. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при остеопорозі у осіб літнього віку.
69. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при остеохондрозі у осіб літнього віку.
70. Наведіть особливості перебігу захворювань органів травлення у осіб літнього віку.
71. Як оцінити стан органів травлення у осіб літнього віку.
72. Наведіть загальні особливості застосування методів фізичної терапії при захворюваннях органів травлення у осіб літнього віку.
73. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при гастриті у осіб літнього віку.
74. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при виразковій хворобі у осіб літнього віку.
75. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при холециститі і жовчно-кам'яній хворобі у осіб літнього віку.
76. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при захворюваннях кишок у осіб літнього віку.

77. Наведіть особливості перебігу захворювань периферійної (радикуліт, неврити окремих нервів кінцівок) і центральної нервової системи (інсульт) у осіб літнього віку.

78. Надайте характеристику перебігу хвороб Паркінсона і Альцгеймера.

79. Як оцінити стан здоров'я при захворюваннях периферійної та центральної нервової у осіб літнього віку.

80. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при захворюваннях периферійної (радикуліт, неврити окремих нервів кінцівок) у осіб літнього віку.

81. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при інсультах у осіб літнього віку.

82. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при хворобі Паркінсона.

83. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при хворобі Альцгеймера.

84. Наведіть особливості перебігу захворювань ендокринної системи (цукровий діабет) та обміну речовин (ожиріння, подагра) у осіб літнього віку.

85. Як оцінити стан здоров'я при захворюваннях ендокринної системи та обміну речовин у осіб літнього віку.

86. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при цукровому діабеті у осіб літнього віку.

87. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при ожирінні у осіб літнього віку.

88. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при подагрі у осіб літнього віку.

89. Наведіть особливості перебігу захворювань сечовидільної системи у осіб літнього віку та статевих органів у літніх чоловіків.

90. Як оцінити стан здоров'я при захворюваннях сечовидільної системи у осіб літнього віку та статевих органів у літніх чоловіків.

91. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при сечокам'яній хворобі у осіб літнього віку.

92. Наведіть особливості застосування методів фізичної терапії при простатиті та доброякісній гіперплазії передміхурової залози у літніх чоловіків.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів	Рейтингова оцінка
Відмінно <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	90-100	A
Дуже добре <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	82-89	B
Добре <i>В загальному вірно виконання з певною кількістю суттєвих помилок</i>	75-81	C
Задовільно	69-74	D

<i>Непогано, але зі значною кількістю недоліків</i>		
Достатньо <i>Виконання задовольняє мінімальним критеріям</i>	60-68	E
Незадовільно <i>З можливістю повторного складання</i>	35-59	FX
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом</i>	1-34	F

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом 150 год.: лекції - 10 год., практ. заняття - 40 год., самостійна робота - 60 год., модульн. контроль - 10 год., семестровий контроль – 30, екзамен - 2 год.

Модулі	ЗМ 1. Основи геронтології та геріатрії (67 балів)			
Лекції	1	2	3	4
Теми лекцій	Основні поняття геронтології. Соціально-гігієнічні та демографічні питання постаріння населення	Біологія старіння людини. Механізми фізіологічного та патологічного (передчасного) старіння	Основи загальної геріатрії. Геріатрична допомога населенню в Україні	Загальні питання вікових структурних і функціональних змін органів і систем, Особливості патології у людей літнього віку
Лекції, відвід. (бали)	1	1	1	1
Практичні заняття	1	2	3	
Теми практичних занять	Теорії старіння людини	Біологічний вік людини. Методи обчислення біологічного віку людини	Шляхи подовження тривалості життя. Профілактика передчасного старіння	
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	
Самост. роб, (бали)	5			
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 1 (25)			
Підсум. контроль				

Модулі	ЗМ 2. Вікові зміни та особливості патології органів і систем у людей літнього віку. Частина 1 (74 бали)			
Лекції				
Теми лекцій				
Лекції, відвід. (бали)				
Практичні заняття	4	5	6	7
Теми практичних занять	Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб нервової системи та психічних змін у осіб літнього віку	Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб ендокринної системи, обміну речовин та шкіри у осіб літнього віку	Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб опорно-рухового апарату у осіб літнього віку	Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб органів кровообігу у осіб літнього віку
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5			
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 3 (25)			
Підсум. контроль				

Модулі	ЗМ 3. Вікові зміни та особливості патології органів і систем у людей літнього віку. Частина 2 (74 бали)			
Лекції				
Теми лекцій				
Лекції, відвід. (бали)				
Практичні заняття	8	9	10	11
Теми практичних занять	Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб органів дихання у осіб літнього віку	Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб органів травлення при старінні	Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб нирок та сечовидільної системи, органів кровотворення у осіб літнього віку	Структурні та функціональні зміни, особливості патології та перебігу хвороб імунної системи, органів відчуття (зору і слуху) у осіб літнього віку
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб, (бали)	5			
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 3 (25)			
Підсум.				

контроль	
----------	--

Модулі	ЗМ 4. Фізична терапія в геріатрії: загальні питання (52 бали)	
Лекції	5	
Теми лекцій	Оцінка стану здоров'я осіб літнього віку. Діагностичне та реабілітаційне обстеження геріатричних хворих	
Лекції, відвід. (бали)	1	
Практичні заняття	12	13
Теми практичних занять	Фізична (рухова) активність у осіб літнього віку як основа фізичної терапії	Роль та загальні особливості фізичної терапії у осіб літнього віку
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5	
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 4 (25)	
Підсум. контроль		

Модулі	ЗМ 5. Фізична терапія у осіб літнього віку при ураженнях різних органів і систем (107 бали)						
Лекції							
Теми лекцій							
Лекції, відвід. (бали)							
Практичні заняття	14	15	16	17	18	19	20
Теми практичних занять	Особливості фізичної терапії при захворюваннях органів кровообігу у осіб літнього віку	Особливості фізичної терапії при захворюваннях органів дихання у осіб літнього віку	Особливості фізичної терапії при захворюваннях опорно-рухового апарату у осіб літнього віку	Особливості фізичної терапії при захворюваннях органів травлення у осіб літнього віку	Особливості фізичної терапії при захворюваннях периферійної та центральної нервової системи, хвороби Паркінсона та Альцгеймера у осіб літнього віку	Особливості фізичної терапії при захворюваннях ендокринної системи та обміну речовин у осіб літнього віку	Особливості фізичної терапії при захворюваннях сечовидільної системи та статевих органів у осіб літнього віку
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб, (бали)	5						
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 4 (25)						
Підсум. контроль	Екзамен						

8. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Кайдишев І.П., Борзих О.А. Основи геронтології : навчальний посібник для студентів стоматологічних факультетів. Частина перша. - Полтава : Копір-Сервіс, 2011. - 162 с.
2. Кайдишев І.П., Борзих О.А. Основи геронтології. Частина друга. – Полтава: Копір-Сервіс, 2011. - 164 с.
3. Гериатрия: Учеб. пособие / Д.Ф. Чеботарев, В.В. Фролькис, О.В. Коркушко и др.; под ред. Д.Ф. Чеботарева. – М.: Медицина, 1990. – 280 с.
4. Актуальні питання геронтології і гериатрії : навч. посібник. Київ : НМАПО, 2015. – 530 с.
5. Коркушко О.В. Чеботарев Д.Ф., Калиновская Е.Г. Гериатрия в терапевтической практике. – К.: Здоров'я, 1993. – 840 с.
5. Коркушко О.В. Передчасне старіння: Фактори ризику. Діагностика. Засоби попередження. Метаболічна терапія / О.В. Коркушко, В.Б. Шатило, Ю.Т. Ярошенко. – К., 2003. – 52 с.
6. Амосов Н.М. Эксперимент з подолання старості / Н.М. Амосов. – М. : АСТ; Донецьк : Сталкер, 2003. – 130 с.
7. Войтенко В.П., Токаръ А.В., Полюхов А.М. Методика определения биологического возраста человека // Геронтология и гериатрия. 1984. Ежегодник. Биологический возраст. Наследственность и старение. - Киев, 1984. - С. 133-137.

Додаткові:

1. Бульер Ф. Определение биологического возраста. Женева: ВОЗ, 1971. – 71 с.
2. Коркушко О.В. Сердечно-сосудистая система и возраст (клинико-физиологические аспекты). – М.: Медицина, 1983. – 176 с.
3. Коркушко О.В. Неспецифические заболевания легких в гериатрической практике. – К.: Здоров'я, 1984. – 224 с.
4. Коркушко О.В. Система свертывания крови при старении / О.В. Коркушко, А.Н. Коваленко. – К.: Здоров'я, 1988. – 216 с.
5. Белозерова Л.М. Метод определения биологического возраста по работоспособности // Клиническая геронтология. - 1998. - N 2. - С. 34-38.

9. Додаткові ресурси

<http://apps.who.int/iris/handle/10665/86298> — визначення біологічного віку;
Історія розвитку геронтології як науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tvoypsiholog.ru/publ/gerontopsikhologija/istorija_razvitija_gerontologii_kak_nauki/23-1-0-373.